

Vybíráme rostliny na zahradu

V předchozím čísle jsme si naši vysněnou zahradu naplánovali, nyní tedy zbývá pomyslná „třešnička na dortu“ v podobě výběru rostlin. Jaké druhy si vybereme, záleží na několika faktorech, které je dobré promyslet ještě před tím, než se vypravíme do zahradnictví pro jejich koupi.

Výsadba může posloužit specifickým požadavkům, jako např. zakrýt nežádoucí pohledy, vytvořit stín nebo vyplnit vlhký či stíněný kout. Není třeba vyplnit každý kout zahrady odlišnými druhy rostlin, naopak vsadte na opakování stejných druhů, tím dosáhnete harmonické kompozice. V dnešní době nemá spousta lidí dostatek času se intenzivně věnovat péči o své zahrady. Nechte se tedy inspirovat přírodou a klidně vsadte plané rostliny vedle jejich vyšlechtěných kříženců. Při výběru ale myslete také na to, aby rostlinná seskupení uspokojila vaše požadavky na formu, vzhled a barvu. Protože pouze v takové zahradě se budete cítit uvolněně a dobře.

Nejdůležitějším kritériem pro výběr vhodných druhů rostlin jsou biologické a pěstitelské požadavky. Řadíme sem především nároky na:

- a). **teplo resp. klima** – některé rostliny vyžadují chráněná stanoviště, některé příkrývku na zimu, apod.
- b). **půdu** (vlastnosti fyzikální (půda lehká, těžká, propustná, jílovitá) a chemické (půdní reakce, tzn. zda máme půdu kyselou, zásaditou či neutrální, což zjistíme buď pomocí lakmusového papírku či dle druhů, které rostou v okolí)
- c). **na vláhu** (rostliny vyžadující sušší stanoviště, vysokou hladinu spodní vody, nebo průměrná stanoviště)
- d). **na světlo** (rostliny do stínu, na slunce, do polostínu)
- e). **na čistotu ovzduší**, přičemž znečištěné ovzduší patří mezi nejdůležitější faktory působící na růst rostlin. Je způsobeno pevnými látkami (popílek, prach) i plynnými složkami (SO₂, H₂S, Nox, O₃, aj).

Znalost ekologických nároků je velmi důležitá, neboť pouze při jejich splnění může být dosaženo předpokládaného růstu rostlin a tím i jejich estetického působení a dalších funkčních účinků. Změnu stanovištních podmínek lze v určitých případech upravit, např. ze zásadité půdy přidáním rašeliny vytvoříte půdu kyselou, kde se bude dařit vřesovištním rostlinám, příp. naopak, pro rostliny vyžadující sušší a propustnější půdy můžete využít odvodnění v podobě drenážních trubek, apod.

Při výběru rostlin do své zahrady se také koukejte do okolních zahrad, k sousedům. Pokud uvidíte, že soused má každoročně bohatě kvetoucí Rhododendrony, znamená to, že i vy s největší pravděpodobností, si tyto kyselomilné rostliny můžete vysadit u sebe na zahradě.

Pokud tedy víte, jaké rostliny se hodí právě k vám, vypravte se pro jejich koupi. Malé upozornění, pokud to opravdu s vaší zahradou myslíte vážně, nekupujte rostliny nikde v supermarketech či hobby marketech, ale jděte pro ně do zahradnictví, či do specializovaných školek. Pouze zde totiž máte jistotu, že rostliny jsou zdravé a během svého růstu dostaly vše potřebné. Výhodou také je, že zde vám odborníci mohou poskytnou odbornou radu týkající se např. pěstování rostliny, jejího zazimování, příp. vás upozornit některé zvláštnosti, např. na jedovatost.

I ve specializovaných obchodech však mějte na paměti následující rady.

Při koupi rostlin v květináči či kontejneru zkontrolujte, zda na povrchu zeminy není mech, povrch by měl být čistý, nakypřený. Kořeny nemají silně vyrůstat z drenážních otvorů květináče. Výhodou je, že kontejnerované dřeviny můžete vysazovat během celého roku.

U prostokořenných rostlin (rostliny bez kořenového balu) nesmí být poškozené kořeny, ty mají být přikryté, aby nevysychaly (např. založené v záhonu či přikryté textilií). Jako prostokořenné zakoupíte ovocné dřeviny, růže, některé listnaté stromy. Prostokořenné dřeviny nakupujte pouze u osvědčených dodavatelů.

Můžete také zakoupit **dřeviny s balem**, především jehličnany a listnaté stromy. U balu zkontrolujte, zda není těsně zabalen do juty, musí být pevný, mírně vlhký a nesmí se rozpadat.

Poslední možností, v jaké podobě můžete zakoupit rostliny jsou **polyetylenové obaly**, kde je důležité, aby stonky a výhony byly zdravé a kořeny vlhké (např. u rostlin zasílaných zásilkovou službou či u některých rostlin v prodejnách), např. růže, některé trvalky.

Kdy je správný termín pro koupi a výsadbě rostlin?

Dřeviny v kontejnerech se prodávají během celého roku a během něj je lze také vysazovat (keře, listnaté stromy, jehličnany, popínavé dřeviny). Prostokořenné keře a stromy se prodávají a vysazují na podzim. Stálezelené keře a jehličnany s balem se prodávají a vysazují v létě až na podzim nebo na jaře. Trvalky se prodávají koncem jara a začátkem léta, zde neváhejte příliš dlouho, protože během zbytku roku je málokdy seženete. Záhonové letničky se prodávají pozdě zjara a začátkem léta. Skalničky v květináčích se obvykle prodávají na jaře a časně v létě. Cibulnaté rostliny kvetoucí na jaře (tulipány, narcisy) zakoupíte koncem léta nebo na zač. podzimu a hned se vysazují. Dvouleté rostliny, kvetoucí zjara a začátkem léta, se prodávají brzy na podzim a ihned se vysazují. Vodní rostliny se prodávají začátkem léta.

Může se stát, že si domů přivezete nějakou dřevinu, ale z nějakého důvodu ji nemůžete hned vysadit. Pokud se jedná o dřeviny v kontejneru, není to žádná pohroma, umístěte ji na zahradu do polostínu a zalévejte ji do doby, než ji vysadíte. Pokud se jedná o prostokořenné dřeviny, musíte ochránit kořeny, což uděláte následujícím způsobem: na zahradě vyberete chráněné místo s mírně vlhkou půdou, rýčem vyryjete šikmou rýhu cca 40 cm hlubokou. Máte-li na kořenech nějaký obal, odstraníte ho a dřeviny vložíte do připravené rýhy. Kořeny přikryjete kyprou půdou a v případě sucha, zalijete. Takto založené rostliny zde mohou zůstat několik týdnů, než nastane vhodná doba pro jejich výsadbu.

Stále si nejste jisti výběrem vhodných rostlin? Možná vám to ještě více ulehčíme...

Máte-li v plánu vysadit na svoji zahradu okrasné stromy v podobě listnatých a jehličnatých druhů, je nutno si uvědomit následující: Jedná o druhy dlouhověké, tudíž své konečné velikosti dosáhnou třeba za 30 i 300 let! Stromy zpočátku rostou daleko pomaleji ve srovnání s keři nebo okrasnými travinami, jsou až na výjimky světlomilné, vyžadují dostatek prostoru a ve stínu ztrácejí větve a odumírají. Právě prostor jim je třeba dopřát..

V případě okrasných keřů se sice jedná o záležitost krátkověkou, na druhou stranu keře bohatě a krásně kvetou, příp. jsou výrazně barevné. Listnaté keře rostou nejprve rychleji než stromy. Koření v malé hloubce (oproti stromům) a vystačí si s prostorem a živinami i pod korunami stromů. Vyžadují péči v podobě zmlazovacího řezu, zhruba po dvaceti letech se obměňují.

U trvalek, okrasných travin a kapradin je situace opět trochu odlišná. Trvalky jsou vytrvalé spíše podle jména, protože každých 3 – 5 let vyžadují změnu místa, dělení trsů a nové vysazení, jinak zplání či postupně odumřou. Některé se velmi rychle, někdy až agresivně, rozrůstají a musíme je tedy redukovat. Trvalkové záhony jsou nedílnou součástí každé zahrady, vyžadují však určitou péči. Déle neudržované záhony trvalek je mnohem snadnější zrušit a založit znovu, než se snažit o jejich vzkříšení.

Velmi krásným, barevným doplňkem zahrad jsou letničky a dvouletky, ze kterých se ale bohužel netěšíme tak dlouho, jak bychom chtěli, jejich životnost je několik měsíců. Vynahradiť nám to může snad jejich neuvěřitelná barevná skladba, říká se, že takovou paletu barev, kterými se pyšní některé letničky, nenaleznete nikde jinde v rostlinné říši.

Poslední skupinou rostlin jsou cibuloviny (tulipán, narcis) a hlíznaté rostliny (gladioly, jiřiny, dosny). Rovněž jsou krásným doplňkem zahrad, nejčastěji předzahrádek, ale i zde platí něco za něco..O tuto skupinu rostlin se musíte starat, vyžadují oporu, ochranu proti chorobám a škůdcům, každoroční vyrývání, uskladnění.

Vytvoření zahrady biologicky správné, ekonomicky optimální a z hlediska údržby přijatelné kompozice je nelehký úkol. V některých případech je vhodné poradit se s odborníky. Malá rada: abyste docílili vyvážené kompozice z hlediska, barev, tvarů a vzorů, zkombinujte rostlinné druhy tak, aby po celý rok bylo nač se koukat. Využívejte rostliny stálezelené, v kombinaci s listnatými dřevinami (ty oceníte především na jaře při rašení listů a na podzim při jejich zbarvení), nezapomeňte na trvalky a letničky.

Pro snazší výběr jednotlivých druhů předkládám rozdělení dle stanovištních podmínek u nejčastěji pěstovaných druhů dřevin a trvalek. U letniček platí, že všechny až na výjimky, vyžadují slunná stanoviště. Slunce vyžadují také cibuloviny, hlíznaté rostliny, skalničky. Naopak kapradiny okrasné traviny umístějte do polostínu až stínu v závislosti na druhu.

Půdní podmínky

Dřeviny pro suché půdy: Abies cephalonica, Chamaecyparis lawsoniana, Ginkgo biloba, Juniperus sp., Larix sp., Microbiota, Picea pungens, Pinus sp. (mimo druhy s 5-ti jehlicemi ve svazku), Pseudotsuga sp., Thuja orientalis, Taxus baccata, Acer platanoides, Acer campestre,

Aesculus sp., Ailanthus sp., Betula sp., Carpinus sp., Catalpa sp., Malus sp., Prunus serrulata, Pyrus sp., Quercus petraea, Robinia sp., Sorbus sp., Tilia sp., Berberis sp., Chaenomeles sp., Cornus sanguinea, Eleagnus sp., Gleditsia sp., Kerria sp., Hypericum sp., Ligustrum sp., Lonicera sp., Philadelphus sp., Potentilla sp., Spiraea vanhouttei, Syringa sp., Tamarix sp., Viburnum lantana, Weigela florida, Buxus sp., Cotoneaster sp., Calluna vulgaris, Erica carnea, Lavandula sp., Mahonia sp., Actinidia sp., Campsis sp., Clematis vitalba, Parthenocissus sp., Vitis sp.

Dřeviny pro zasolené půdy: citlivost proti posypovým solím není zcela prozkoumána, ale odolnější jsou následující druhy a rody: Betula pendula, Fraxinus sp., Eleagnus sp., Prunus cerasus, Platanus sp., Robinia sp., Sophora sp., Hipophae sp., Rhus sp., Rosa rugosa, Salix sp., Tamarix sp.

Dřeviny pro kyselé půdy: Abies alba, Juniperus chinensis a communis, Picea abies, Pinus mugo, Pinus sylvestris, Acer rubrum, Alnus glutinosa, Betulas p., Magnolia sp., Salix sp., Sorbus aucuparia, Acer palmatum, Berberis thunbergie, Betula nana, Cornus stolonifera, Hydrangea sp, Magnolia sp., Potentilla sp., Rhododendron sp., Rosa rugosa, Salix sp., Vaccinium sp., Andromeda sp., Calluna vulgaris, Erica carnea, Cotoneaster, sp., Skimmia sp.

Dřeviny pro vápenaté půdy: Abies concolor, Chamaecyparis sp., Juniperus sp., Picea omorika, Picea pungens, Pinus nigra, Taxus sp., Thuja orientalis, Thuja occidentalis, Acer sp., Alnus incana, Carpinus betulus, Catalpa sp., Fagus sp., Fraxinus sp., Juglans sp., Malus sp., Morus sp., Prunus sp., Pyrus sp., Berberis sp. (ne thunbergie), Buddleia sp., Chaenomeles sp., Cornus mas, Corylus sp., Cotinus sp., Cotoneaster sp., Forsythia sp., Kerria sp., Ligustrum sp., Lonicera sp., Philadelphus sp., Rhus sp., Rosa sp., Spiraea sp., Syringa sp., Weigela sp., Buxus sp., Ilex sp., Lavandula sp., Lonicera sp., Clematis sp., Wistaria sp.

Dřeviny pro vlhké a zamokřené půdy: Abies sp., Juniperus virginiana, Metasequoia sp., Picea sp., Pinus mugo, Pinus sylvestris, Taxodium sp., Taxus baccata, Tsuga canadensis, Thuja occidentalis a Thuja plicata, Acer sp., Aesculus sp., Alnus sp., Betula sp., Carpinus betulus, Fraxinus sp., Juglans sp., Salix sp., Tilia sp., Ulmus sp., Cornus sp., Corylus sp., Hydrangea sp., Ligustrum sp., Lonicera sp., Rhododendron sp., Rhus sp., Ribes sp., Rosa rugosa, Rubus sp., Salix sp., Syringa sp., Vaccinium corymbosum, Viburnum sp., Euonymus fortunei, Ilex aquifolium, Prunus laurocerassus, Pyracantha coccinea, Viburnum sp., Actinidia sp., Clematis sp., Hedera helix, Lonicera caprifolium, Parthenocissus quinquefolia, Vitis sp.

Dřeviny pro znečištěná ovzduší - nejcitlivější na exhaláty v ovzduší jsou jehličnany, konkrétně naše domácí jedle bělokorá (Abies alba), dále smrk ztepilý (Picea abies) a borovice lesní (Pinus sylvestris). Z listnáčů jsou mnohem odolnější keře, než-li stromy, mnohem lépe odolávají a regenerují. Proto bydlíte-li v blízkosti továren a průmyslových závodů, dejte s s i výběrem druhů načas.

Světelné podmínky

Dřeviny do stínu: Abies sp., Juniperus sp., Picea abies, Pseudotsuga sp., Taxus sp., Thuja occidentalis, Thuja plicata, Thujopsis sp., Tsuga canadensis, Acer campestre, Aesculus sp., Alnus sp., Castanea sativa, Carpinus betulus, Fagus sp., Tilia cordata, Ulmus minor, Acer ginnala, Cornus sp., Corylus sp., Euonymus sp., Hydrangea sp., Ligustrum sp., Lonicera sp., Rhododendron sp., Rubus sp., Spiraea vanhouttei, Syringa vulgaris, Vaccinium sp., Akebia sp., Aristolochia sp., Clematis sp., Hedera sp., Hydrangea sp., Pathenocissus quinquefolia

Pro polostinná stanoviště se hodí všechny druhy, do většího stínu Vinca minor a nejvíce stínu v podrostu snese Hedera helix.

Trvalky do polostínu až stínu – kontryhel, čechrava, zvonky, hořce, kakosty, hosta (bohyška), vlčí bob(lupina), kosatec, zběhovec, sasanka, orlíček, konvalinka, bergenie, srdcovka, kamzičník, čemeřice, primule (prvosenka),

Trvalky na slunce – tařice, hlaváček, astry, karafiát, trávnička, rožec, chrpa, řebříček, ostrožka, echinacea, kokarda, máčka, šáter, denivka, dlužicha, levandule, šušarda, šanta, třapatka, mateřídouška, kosatec nízký, mák východní, pivoňky, plamenek, lomikámeny.

Plánujete na své zahradě živý plot, vřesoviště či střešní zahradu? Příště vám poradíme, mezi kterými druhy dřevin si můžete vybírat.